

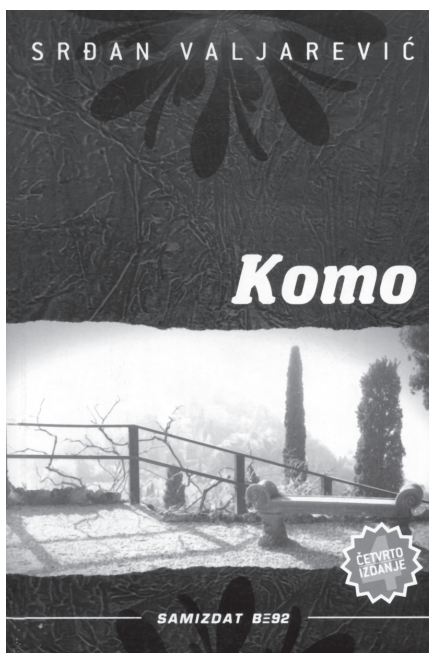
Como

1.

Kovács Hédi fordítása

Kedd volt, november eleje, az idő napos és meleg, nem tudtam pontosan, miért, hogyan történt, akkor semmit nem tudtam, de úgy esett, hogy egy Zürichbe tartó repülőn találtam magam, a saját helyemen ültem, a svájci légitársaság repülőjén. Zürichben át kellett szállnom a milánói járatra. Ezt tudtam. Milánóban kellett hogy várjon egy sofőr, aki elvisz Bellagióig, a Como-tóhoz. Ez volt minden, amit tudtam.

Volt útlevelem olasz vízummal, melyet probléma nélkül megkaptam Belgrádban, valamennyi pénzem és a zsebemben a külföldi alapítványtól kapott meghívó. Számukra akkor még mindig egy fiatal író voltam Szerbiából, amely kétségbeesztő helyzetben volt, és ahol rossz volt élni. Nem tudom, hogyan, soha nem is sikerült megtudnom, de megkaptam az egy hónapra szóló ösztöndíjat a Como-tónál, hogy ott nyugalomban tudjak dolgozni és írni. Az ő ötletük volt, nem az enyém. Engem akkor semmilyen nyugalomban töltendő munka és írás nem érdekelt. Tulajdonképpen a munka egyáltalán nem érdekelt. A könyvek kiadásáról már lemondtam. Szerbiában valóban rossz volt, szörnyű volt, de nekem nem is annyira, mivel különböző munkákat vállaltam, melyekből sikerült megélnem. Egy napilapnak időnként rövid történeteket írtam, ebből fizettem a lakást, ebből ettem és ittam, főleg ittam, egyáltalán éltem valahogy, de az írásból a legkevésbé. Magam örömeire is írogattam egyszerű kis füzetekbe, melyekkel semmilyen komoly szándékom vagy bármiféle ambícióm nem volt. Amikor a Rockefeller Alapítványtól váratlanul megérkezett a comói meghívólevél, szabályosan kitöltöttem a nyomtatványt, kérdésekre pe-

dig, hogy mivel fogok ott foglalkozni, azt válaszoltam, regényt írok majd. Amíg írtam a regény rövid vázlatát, sört ittam, és mindent kigondoltam, Vlado barátom pedig mindezt lefordította angolra, majd helyettem még egy ideig levelezett velük, és a nevemben visszaküldte nekik a nyomtatványt. Cserébe én szórakoztattam, sörözgettem, és angolul tanultam tőle. A válaszra nem kellett sokáig várni, megérkezett a hivatalos meghívó, én pedig készen álltam. Az emberek akkoriban folyamatosan hagyták el az országot. Az emberek egyébként is egyfolytában, mindig és mindenkor elhagyták ezt az országot. Én mentem el egy hónapra, mégis Vlado barátom volt az, aki ezt elintézte, és megérdemelte volna.

A repülőtéren átadtam az utazótáskámat, mégsem voltam biztos abban, mit pakoltam bele. Ittas voltam, mikor csomagoltam. Felsoroltam magamban azokat a dolgokat, melyekben már biztos voltam, hogy elfelejtettem: egy könyvet, egyes emberek címét, valamit a tisztálkodási szerekből, ezeket biztosan, egy kabátot és egy pulóvert. Tudtam, hogy kicsomagolás után fog kiderülni, mit felejtettem még el, mert biztosan vannak még dolgok. Mégis, teljesen mindegy volt. Kábult voltam, miközben ezek jártak a fejemben, az előttem ülő két lány – Svájcba utaztak – beszélgetését hallgattam, melyből kiderült, hogy az egyikük énekesnő, és hogy olyan kávézóban énekel, amelyek a „mieink” törzshelyei. Az énekesnő azt mondta: „Még pontosan negyvenezer frank hiányzik ahhoz, hogy mindenem meglegyen, házam, garázsom, autóm, medencém, mindenem...”

Szörnyen álmos voltam, behunytam a szemem, és az jutott eszembe, milyen jó, hogy ilyen váratlan dolgok történnek az életben, mert nélkülk megbolondulnék. Biztosan megbolondulnék. Az előző éjszakát a sugárúton, a piac melletti kávézóban töltöttem a barátaimmal, ittunk, mint mindig, de ezúttal többet, hisz volt okunk, utaztam, ők pedig búcsúztattak; ritkán fordult elő, hogy közülünk bárki ez idő tájt útra kelt, nem azok közül valók voltunk, akik elvágytak innen, de azok közül sem, akiknek volt pénzük az utazásra, ezért ittunk késő éjszakáig. Egyik barátom búcsúzáskor egy vödör vizet öntött utánam. Hogy szerencsés utam legyen. Miközben az előző éjszakán történetekre emlékeztem vissza, az előttem ülő énekesnő azt mondta: „Baszom a száját, sehogy sem akar elválni a feleségtől...” Arra a férfir gondolt, akiről az útitársának mesélt.

A légikísérőtől – műanyag dobozban hozta az ételt –, sört kértem, de azt válaszolta, csak üdítővel, palackozott vízzel, teával és kávéval szolgálhat. Mondtam neki, hogy én most éppen sört kívánok, a pénz nem akadály, kifizetem, tényleg sört ittam volna, nagyon kábult voltam, kívántam a sört. Angolul beszélgettünk. Megismételte, hogy sörük nincs. Elmondta, tud adni bizonyos gyógyszereket, amennyiben félek a repüléstől. Kábult voltam, félttem mindentől, elmondtam neki, hogy csak sörre lenne szükségem, és nem kell semmiféle gyógyszer, kizárólag a sör tudna rajtam segíteni, de ő csak hallgatott, és csodálkozva nézett. Mondott valamit németül, majd elment, és egy magas, bajszos munkatársával tért vissza, aki rám mosolyogva, angol nyelven, kedvesen megkérdezte, mi a gondom.

„Nincsen, nincs semmilyen probléma, csak egy sört szeretnék meginni”, mondtam neki.

„Van fehérborunk, kis üveges whiskey-nk és vodkánk, ha éppen ragaszkodik az alkoholhoz, ám azt meg kell fizetni”, mondta.

„Nem, nem probléma a pénz, és az alkohol sem, csak kábult vagyok, és egyedül a sör esne jól, valóban ez minden”, mondtam őszintén.

Elmosolyodott. Mondott valamit német nyelven a mellette álló légikísérőnek, aki szintén elmosolyodott.

„Tehát mámorosság. Nekem is jólesik a sör, mikor kábult vagyok. Tudnék szerezni önnek néhány üveg Heinekent”, mondta.

„Három üveggel kitűnő lenne.”

„Többre nem lesz szüksége?”, kérdezte halkán.

„Nem, biztosan elég lesz három üveggel”, mondtam.

„Minden rendben lesz. Elintézzük... Élvezze a repülést”, mondta, és elmosolyodott.

32 „Élvezni fogom, köszönöm”, válaszoltam.

Megkaptam a három üveg sört, kifizettem, így valóban minden rendben volt, még a légikísérő is rámmosolygott, egy üveggel rögtön megittam, megettem az ételt a műanyag dobozból, majd a másik üveghez is hozzáfogtam. Ellazultam. A gép repült. Néztem a felhőket, az ég derült volt. Nyugodt repülés volt. Megittam a harmadik üveggel is. A gép landolt.

A zürichi repülőtéren nem tölthettem sok időt, mindössze húsz percet a váróteremben, úgy vélem, én voltam az egyetlen ember, akinek nem volt mobiltelefonja. Vagy egy üzleties világ volt ez, ahogy nekem tűnt, vagy egyszerűen telefonálással ütötték el az időt, mindegy. Unatkoztam, ezért háromszor elmentem az illemhelyre: egyszer elvégeztem a szükségletemet, kétszer csak úgy, hogy vizet igyak és megmosdjak. Mikor harmadszor, utolsó alkalommal kijöttem az illemhelyről, néhány üzletember megbámult. Senki sem szereti, ha valaki a megszokottól eltérően viselkedik, főleg egy repülőtéren. A terrorizmus, a bomba lehet az oka, ez jutott eszembe, vagy az, hogy az emberek egyszerűen csak félnek a repüléstől. Én csak unalomból mentem az illemhelyre, csak három alkalommal, ami nem is sok. Hamarosan beszálltam a repülőbe, az felszállt, megittam egy ásványvizet, majd a gép a Milánó közelében levő Malpensa repülőtéren landolt. Kifejezetten rövid repülés volt. Megkerestem a táskámat, probléma nélkül átestem az útlevel- és vámellenőrzésen, megmutattam az alapítványtól kapott meghívómat, természetesen minden rendben volt, hisz a Rockefeller Alapítványról volt szó, majd megpillantottam egy embert, aki Bellagio Központ feliratú táblát tartott a kezében. Alatta nagy betűkkel vezeték- és keresztnévem állt. Intettem neki, odajött, és a táskám után nyúlt.

„Nem, rendben van, bírom egyedül is”, mondtam.

„Nem, nem, ez az én dolgom”, mondta.

„Jól van, nem nehéz, nem okoz gondot.”

„Elnézést, ez az én dolgom”, mondta komolyan.

Ráhagytam. Megfogta a táskámat, és a vállára vette. Megmutatta, merre induljunk. Miközben a csomagomat vivő ember után lépkedtem, életemben először egyaránt éreztem magam hülyének és úrnak is. Vagyis kifejezetten hülyének. Mégsem volt annyira rossz, egyfajta játéknak tűnt. Harcoltunk a táskáért. És ez rendben volt. Odaértünk az utasszállító kombihoz, kinyitotta az ajtaját, én pedig elhelyezkedtem. Az ülés pont olyan volt, mint a repülőben. Kényelmes. Körülbelül másfél órát utaztunk, már teljesen besötétedett, sűrű köd volt szitáló esővel, más autókön és fényszórókon kívül semmit sem lehetett látni, néhányszor elszunnyadtam, és a visszapillantó tükörben elkaptam a sofőr tekintetét. Gondolom, legalábbis úgy tűnt, az én viselkedésem számára különös volt, mivel néhányszor elbóbiskoltam, és a fejem is lebukott, de az is lehet, hogy másmilyen, idősebb

embert várt, útközben nem is beszélgettünk, amikor megérkeztünk, csak annyit mondott:

„Itt vagyunk, ez Bellagio.”

„Szép hely, jól néz ki”, mondtam.

Ez valójában semmit sem jelentett, egyszerűen ki kellett mondanom, teljesen értelmetlen volt, mivel semmit sem lehetett látni. Beszélgetésünk is értelmetlen volt. Teljes volt a sötétség. Nagy, sötét domb, háztetők, a Como sötét vize, csak a homályos utcai lámpák látszottak. Éjszaka volt, sehol egy ember. Megérkeztünk a nagy dombnak a lábához, bementünk a hatalmas acélkapun, mely azonnal becsukódott mögöttünk, és elérkeztünk a nagy házhoz, melyen ez állt: „Villa Maraneze”. Itt várt Bela asszony, így mutatkozott be, a villa és az egész domb háziasszonya, egy alacsony, idős, rövid hajú hölgy. Megismerkedtünk. Megmutatta nekem a földszinti dolgozószobát, majd felmentünk az emeleten levő lakosztályomba, mely egy hónapig áll majd rendelkezésemre. Ezután vacsorázni hívott a Serbelloni Villába. Elmagyarázta, hogy tudok a legkönnyebben odatalálni, majd elment. Minden gyorsan történt. Elhelyezkedtem, letettem a táskát, a szoba fehér volt és benne minden, az ágy, a beépített szekrény, a falak, a fotelek. Jól nézett ki. Levendulaillat áradt. Vagy inkább mentateillat. Nem voltam teljesen biztos benne. Átöltöztem, és elmentem a főépülethez, a Serbelloni Villához. Ott kiszolgáltak, elfogyasztottam egy szelet húst, rizst és sárgarépat, megittam néhány pohár vörösbort és utána néhány pohár ásványvizet. Volt saját pincérem, aki nem sürgetett, bort kértem tőle, ő töltött, és utána tájékoztatott az étkezések időpontjáról, és arról, hogy néhány nap múlva már magamtól is tudni fogom, és nem lesz szükségem segítségre. Elbúcsúztunk, és visszatértem a lakosztályomba. Örültem, hogy nem felejtettem otthon a kis tranzistoros rádiómat, bementem a fürdőszobába, közben találtam egy, a számomra megfelelő zenét sugárzó állomást, forró vizet engedtem, és belefeküdtem a kádba. Kinyújtózkodtam. A kád nálam hosszabb volt, egy kicsit el is tudtam benne merülni, ellökni magam a lábaimmal, hogy egész testemmel a meleg vízben feküdhessek. Mivel gyakran nem tudtam magammal mit kezdeni, arra gondoltam, tessék, most megláthatom, hogy néz ez ki itt a Comón levő Maraneze Villában. Később elnyúltam a nagy, kétszemélyes ágyon, a tranzistoros rádión keresgéltem az állomások között, és az egyik hullámhosszon rátaláltam egy horvát rádióállomásra. Bejelentették, hogy a belgrádi Partizan legyőzte a zágrábi Zagrebot kosárlabdában, ami különösebben nem érintett meg azonkívül, hogy végre megértettem minden kimondott szót. Az én nyelvemen szólt. S mindezen háborúk ellenére is minden szót megértettem, ezen nem

tudtak változtatni... Utána ismeretlen műsorvezetőket és horvátországi zenét hallgattam, csendben, majd elaludtam.

A kis tranzisztoroknak egy különös tulajdonsága, hogy amikor a melledre vagy a füled közelébe teszed, olyan benyomást kelt, mintha valaki egy nyelven, teljesen mindegy, melyiken, valamit suttogna, és így álomba ringat.

2.

Sokáig aludtam, egészen tíz óráig. A kábult naptól és az utazástól fáradt voltam, ki kellett aludnom magam. Minden olyan gyorsan történt, végre józan voltam, valami teljesen újban. Egy annyira másban. Még az illata is más volt mindennek. Annyira tiszta volt. Hallottam, ahogy valaki kizárja az ajtót. A takarítónő volt, engedélyt kért a bejövételre. Gyorsan oldalra fordultam, újra becsuktam a szemem, úgy tettem, mintha aludnék. Csendben kiment. A reggelit kilenc óráig szolgálták fel, de én már akkor eldöntöttem, hogy ebben a hónapban nem kelek fel reggelizni, hisz minden feltétel adott volt, hogy ne kelljen korán kelnem. Lementem a dolgozószobába, kávé készítettem, és az asztalhoz ültem. Kinyitottam az ablakot, onnan néztem a nagy, most kék tóra és a Serbelloni Villa hatalmas zöld parkjára, melynek háttérében a szürke hegyek fehér ormaít sűrű, sötét felhők tarkították. Túl színes volt. A levegő nyirkos volt, nyugalom volt és csend, felerősítettem a kis tranzisztort, találtam valami olasz állomást, melyen zenét sugároztak, közben kávéztam.

Akkor egyszeriben minden különösnek és nevetségesnek hatott: ültem a stúdióban, így hívták a villa földszintjén elhelyezkedő dolgozószobát, volt számítógémem, nyomtatóm, kis könyvtáram, főleg enciklopédiákkal, de voltak itt más könyvek is, volt kávégémem, hűtőszekrény üdítőkkal és ásványvízzel és friss gyümölcsökkel teli tálam. Bekapcsoltam a számítógépet, lassan felidéződött bennem, hogy kell a gépet kezelni. Néhány évvel ezelőtt megtanultam rajta gépelni, mégis az írógép mellett döntöttem, leggyakrabban kézzel írtam, golyóstollal, vagy Parker töltőtollal. Megszokás és pénz kérdése is, írással sosem kerestem se számítógépre, se más, az életben fontos dolgokra valót. Azt a komolyabb összeget, amit írással kerestem meg, két részletben költöttem el, egyiket a görög szigeteken, Athénban és a Pireuszokon lődörögve, a másikat pedig egy jó barátommal Andalúziában csavarogva. Akkor ez fontosabb volt a számítógépnél. Ez volt minden, amire az írásból tellett. A történeteket könnyebb volt az újságok számára leírni töltőtollal, golyóstollal, vagy írógépen gépelni, és így pénzt keresni egy lakásra. A maradékból pedig elutazni valahova. Így jobb volt. Most

mégis nevetségesnek és kissé értelmetlennek tűnt. A belgrádi garzonlakásért, mely egyébként beázott, egy havi lakbérrel tartoztam, eszembe jutott, hogy talán most is szakad az eső Belgrádban, és lehet, hogy éppen árvíz van abban a kis lakásban, mert nincs senki, aki edényeket és vödöröket tenne azokra a helyekre, ahol becsöpög a víz, de végül is számomra mindez lényegtelen volt. Nem az én lakásom volt, és semmi értékes nem volt benne. Voltak még más adósságaim is, nem nagyok, de mégis adósságok. És akkor, mialatt erre gondoltam, a villa ablakán keresztül láttam, amint két varjú átrepül a parkon, az olajfákkal és magas ciprusokkal teli alacsony dombok felett, itt pedig, közvetlenül az ablakom alatt egy narancsfa volt. Lombja zöld volt, termései pirosodtak. Annyira távol voltam mindentől.

Ezen a napon mentem el először ebédre a Serbelloni Villába. Menjudi Winter úrral ültem egy asztalnál, az amerikai Brandis Egyetem zene szakának kompozícióprofesszorával és Jarkin Kirskilovval, a kirgizisztáni irodalom professzor asszonyával, aki a Római Egyetem vendégtanára, és elmondása szerint éppen a XX. századi regény összehasonlító tanulmányán dolgozott. Frissen voltam borotválkozva, felvettem az egyetlen zakómat, megfésülködtem, leültem a nagy kerek asztalhoz, és amikor elmondtam, hogy Szerbiából jöttem, a kirgizisztáni professzor asszony elmondta, hogy mióta Bellagióban van, minden reggel csodában részesül, és mindig zavartan arra gondol, mennyire nem tudja pontosan, valójában mit is keres itt. Elmondtam, velem is ez történt reggel, és biztosan rám is ez vár az elkövetkező egy hónapban. Menjudi professzor, szemmel láthatóan beszédes ember, azt mondta, hogy ez a hely mindenesetre, munkára és pihenésre is megfelelő. A gondolat, hogy ilyen helyen bármit is csináljak, teljesen elképzelhetetlen volt. Majd vicceket mesélt, de nekem egyik sem volt nevetséges, vagy nem értettem őket, mivel túlságosan gyorsan beszélt az angol nyelvtudásomhoz képest. Megittam egy pohár fehérbort és kimentem, hogy rágyújtsak egy cigarettára. Bent tilos volt a dohányzás. Többek között ez jó kifogás volt arra, hogy az ember elkerülje a szalonban történő barátkozást, teázást és kávézást.

A nyirkos és hűvös idő ellenére az erdőn át vezető keskeny utakon sétáltam a környéken, elmentem egészen a Bellagio fölé magasodó hegycsúcsig, ahol egy régi vár maradványa, egy torony áll. Természetesen egy pillanatban el is tévedtem, pontosabban körbe-körbe jártam, kétszer is visszatértem ugyanarra a helyre, egy bizonyos kúthoz. Mivel a tájékozódás elvesztése a fáradtság jele, visszatértem a lakásomba, lementem a stúdióba, teát készítettem, és az asztalon találtam az *Internešnal Herald Tribjun* egy példányát. Nyomtatott sajtót is kaptam. A franciaországi Lyon futballklub legyőzte a belgrádi Crvena zvezdát 3:2-re, Kosovón pedig ismét civilek

estek el. Félretettem az újságokat, és az asztalhoz ültem. Nem volt kedvem az újságolvasáshoz. Valamit mégiscsak csinálnom kellett volna, de ezen a helyen minden lehetetlennek tűnt. Elaludtam. Még mindig fáradt voltam az utazástól. Régóta nem voltam ilyen békés és csendes helyen. Estig aludtam.

Fél nyolckor vacsorázni mentem, a nyakkendő viselése kötelező volt, legalábbis ezt mondták. Elnézést kértem, elmondtam, hogy én nem viselek nyakkendőt, különben is csak egy volt belőle, egy nagyon excentrikus darab, sárga piros pöttyökkel, melyet pont az ilyen alkalmakra kaptam Čaki barátomtól ajándékba azon a részeg éjszakán, amikor kikísértek. Nem tettem fel, túl harsány volt az ízlésemhez, de illemből begomboltam az inget egészen a gallérig. Vacsora előtt megittam egy dupla bourbont, majd egy másikat, és amikor a következő után nyúltam, a pincér kivette a kezemből a poharat, és kedvesen közölte velem, hogy ideje lenne a nagyteremben levő étkezőasztalhoz ülnöm, mivel pillanatokon belül felszolgálják a vacsorát. „Rendben”, válaszoltam angol nyelven, tartottam tőle, hogy itt baj lesz az italozással. Az említett pincérről már a megérkezésem estéjén megismerkedtem, és elmondta, hogy magyar felesége van, akivel egyszer elutaztak Belgrádba, és tetszett nekik. Barátságosnak kellett lennie. Vacsora alatt elfogyasztottam néhány pohár bort, a pincér pedig mindig utántöltött, kitűnő, toszkán vörösbor, és mosolygott. Később elmagyaráztam neki, hogy sok más mellett még egy dolog, a jó bor is hiányzik Belgrádból, és ezzel a tudtára adtam, hogy a bor az egyik gyengém, és nem kell takarékoskodnia, mikor rólam van szó. A pincér bólintott, tudomásul vette, és elmosolyodott. Vacsora alatt egy fekete ghanai férfi elmagyarázta, hogy tanulmányozza a maláriát, és hogy miért lehetetlen a fertőzés terjedését megállítani némely afrikai országban. Nem értettem meg mindent, de nem is figyeltem eléggé. Malária. Én ez ügy érdekében valóban semmit sem tudok tenni, gondoltam abban a pillanatban, és egy ember az asztal túloldaláról rámbámult. Figyelte, hogyan iszom ki a vörösborral teli poharakat. Egy idős professzor volt a Torontói Egyetemről, vacsora előtt ismerkedtünk meg, azonnal elfelejtettem a vezetéknevét, de megjegyeztem, hogy tanulmányt írt Spanyolországról a 16.-tól a 18. századig terjedően. Ezt mondta. Kifinomult ember, lehet, sohasem látta, hogy valaki egy pohár bornál többet iszik. Mihelyt elfogyasztottam a vacsorámat és az italomat, ki kellett mennem elszívni egy cigarettát. Rájöttem, hogy a villában tartózkodó hús vendég közül csak én dohányzom. Soha sehol nem különböztem ennyire másoktól, és minden cselekedetem teljesen normális volt dohányzás, italoztatás és nyakkendő nélkül, de mégis zakóban való megjelenés. De itt és most egyedül én dohányzom. Így alakult. Egy idősebb úr megjelent a kertben és

megkérdezte, nem fázom-e, és mikor azt feleltem, hogy cigarettázni jöttem ki, hangosan felnevetett. Mivel tizenhat éves korom óta dohányzom, és még nem próbáltam leszokni róla, nekem ez egyáltalán nem volt nevetséges. Neki valószínűleg igen, hogy valaki dohányzás miatt fagyoskodik. Ez is rendben volt, megértettem. Egyeseknél ez értelmetlen, de számomra érthető. Nagyon is az, különösen ilyen Rockefeller-féle kertekben. Később visszamentem a szalonba, ahol a többiek állva beszélgettek. A sarokban egy kis kerekeken guruló üvegekkel teli asztalt láttam. Elvettem egy konyakosüveget, és töltöttem belőle. Majd magammal vittem az üveget és a poharat is, megittam mindet, amíg néztem a képeket, a berendezést és az embereket, és egy kicsit el is csevegtem velük.

Később, mielőtt elaludtam volna, a tranzisztor gombját csavargattam, és megtaláltam szerb nyelven Amerika Hangját. Hallottam, hogy a *Danas* napilapot, melyben elbeszéléseket és szövegeket jelentettem meg, az alapításuktól egészen egy új, pont ebben az időben bevezetett fasiszta sajtótörvényig, és amelyet ez idő tájt Montenegróban nyomtattak, elkobozták a Szerbiával közös határon. Később az állomások zavarták egymást, nem hallottam, hogy történt-e még valami ezzel kapcsolatban. Lehet, új munka után kell nézmem, ha visszatérek Belgrádba, de lehet, itt is munkába állhatnék, gondoltam, leveleket gyűjtögethetnék a parkban, ez valóban szép munka lehetne. Kertésznek lenni. Szép. Majd a Monte-Carlo Rádiót hallgattam, itt volt a legjobb zene, és így újra elaludtam. Harmadszor ilyen rövid idő alatt. Álmos voltam. Elálmosított a tó, a Maraneze Villa körüli csend, a nyugalom és ez a meglepő, nagy környezetváltozás. Annyira más volt minden, hogy teljesen elkábultam.